

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Triple Sec „Zondag” per Literflesch . . . f 3.50
 „ 1/2 ” . . . f 1.80
 „ 1/4 ” . . . f 0.95

Firma J. ZONDAG
 Fabriek van fijne Likeuren
 Laan 16 en 18^A - DEN HAAG - Teleph. 3209

INHOUD: Ingekomen giften voor den Watersnood in N.-I. — Samenwerking met het „Koloniaal Instituut”. — Een nuttig Fonds. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Tentoonstelling van Ind. Sieraden en Kleeding. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Med.

Ingekomen Giften voor den Watersnood in N.-I.
 door tusschenkomst van de Vereeniging „Oost en West”

Ingekomen t/m 5 April 1916	f 5842.63
Ontvangen van de afdeling 's-Gravenhage, opbrengst van den Ind. kunstavond, met inbegrip van f 175 van de Indologen-Vereeniging	„ 4618.16
Totaal	f 10460.79

Samenwerking met het „Koloniaal Instituut”.
 Met het Bestuur van het „Koloniaal Instituut” is overeengekomen, dat alle zijne uitgaven door bemiddeling van het Bestuur onzer Vereeniging (Secretariaat Heulstraat 17, Den Haag) en omgekeerd de uitgaven van „Oost en West” bij de Bibliotheek van dat Instituut (voorloopig nog in het vroeger Koloniaal Museum te Haarlem gevestigd), te verkrijgen zullen zijn. Uitgavenlijsten van het „Koloniaal Instituut” zullen op aanvraag gratis aan de leden van „Oost en West” worden toegezonden.

De Secretaris van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West”.

Uit de O. I. Mail.

De Bandjirs.

Aan een geïllustreerd artikel van C. over den Watersnood in Semarang in „Het Weekbl. v. I.” van 13 Febr. j.l. zijn onderstaande kiekjes ontleend, die een duidelijk beeld geven van den treurigen toestand.

Verdwenen Sawah's.

C. schrijft o.m.: „t Water staat te Broemboeng ongeveer 1 M. hoog, zoodat de paggerpalen en stekeldraad-hekken geheel onzichtbaar zijn. Van Semarang tot Genoeh is betrekkelijk weinig van

bandjir te bemerken. Bij dit laatste plaatsje echter begint het vreeselijke, het diep-ingrijpende, dat ontzettende schouwspel, dat ik mijn leven lang niet zal vergeten. Alles, waar dan ook, alles staat er onder water, meters hoog is het vernielende element hier gestegen. Het arme volk loopt hier tot aan de borst in het water. Ik kan niet taxeeren de honderden, duizenden bouws padi, die door het water onzichtbaar zijn geworden. Hoeveelen wordt hierdoor het voedsel, het aller-noodzakelijkste voor het bestaan, ontomen! Moge het overstromingswater spoedig zijn vernielend werk staken, weder wegtrekken en het arme Javaansche volk weer in de gelegenheid stellen, in rust en vrede zijn landerijen te bebouwen, tevredenheid schenken, die het toch reeds zoo gauw geniet, weinig be-

Verdronken Huizen.

hoeften als het heeft. Wie, als ik, de ellende van zoo nabij aanschouwt, kan met niet genoeg klem een beroep doen op de goedgeefschheid der Europeanen, om door kleine giften de noodige gelden bij elkaar te zamelen tot leniging van den nood.

„Het treurigste aspect leveren nog wei de woningen, waarvan de deuren of openingen totaal onzichtbaar zijn. Eén watervlakte, voor zoover ons oog reikt, overal prauwen voor het verkeer. Het is mij nog een raadsel, hoe het arme volk „woont”, want het heeft immers totaal geen gelegenheid hiervoor! De tram staat met de wielen onder water, waardoor wij, inzittenden, niet weinig last hebben van een vreeselijk schokken. Maar dit voelt men nauwelijks, als men al den nood, de hartschokkende ellende om zich heen ziet. De tramstations staan hoog onder water en in die watermassa, tot aan de borst toe, doen de stationschefs en het personeel hun dienst.

Van Japara schrijft C. o.a.:

„Ik, die het vele, harde leed van nabij heb gezien, kan U de overtuiging geven, dat de heerschende ellende in Japara vreeselijk is, dat de gevolgen van den watersnood er rondwaren, overal, als angstwekkende demonen, honger en gebrek verspreidend en voorspellend in de naaste toekomst, die bange dagen zal brengen, zonder rijkgevulde padi-loemboengs, zonder het lieflijk, verblijvend spel der gamelans, teeken van hope en welvaart!

Helpt allen, zooveel gij kunt en gij vervult een plicht der naastenliefde, die U ongetwijfeld het heerlijke gevoel zal geven goed gedaan te hebben.”

Aardbevingen.

Uit Sibolga werd 22 Febr. j.l. geseind, dat hevige aardshokken te Taroetoeng, de hoofdplaats der afdeling

Bataklanden, zijn gevoeld, die veel schade hebben veroorzaakt, ook aan de Gouvernementsgebouwen aldaar. O.a. hebben de woning en het kantoor van den assistent-resident veel schade geleden, zoodat deze ontruimd zijn moeten worden.

Volgens een te Batavia ontvangen particulier telegram, werd door een aardbeving beduidende schade aangericht in Sabang.

De kaden werden beschadigd.

Het havenbedrijf ondervond echter geen storing.

Sprinkhanen.

Uit Salatiga schreef men 20 Febr. j.l. aan „De Java-bode”:

We beginnen weer last te krijgen van de sprinkhanenplaag. Vooral de bewoners van het district Tengoran hebben daarvan te lijden. Vele klapperboomen zijn binnen een paar minuten, wanneer de beruchte „walongs” de bewoners komen opzoeken, beroofd van de groene bladen. We naderen nu den „paddi-tijd”, den tijd, waarin de kleine man zich mag verheugen in de vruchten van zijn zwaren arbeid. Doch wanneer de kleine man nog niet bevrijd is van deze plaag, zal hij wel teleurgesteld worden en armoede zal er dan heerschen.

De orang rani heeft genoeg geleden van de „bandjir”, die in de laatste dagen zoo dikwijls voorkwam. De sawahs, die onlangs nog beplant waren met rijpe djagong, katjang, en andere „polowidjo”-planten, komen nu als schoon geveegd uit 't wegstroomende water te voorschijn.

Merkwaardig is 't, dat aan 't begin van dit jaar reeds 't gerucht rond ging, dat een zekere „doekoen” een ongelukkig jaar voorspelde, waardoor de bijgeloovigheid van den eenvoudigen Javaan versterkt wordt. Vooral wanneer men nu nagaat dat 't overal in Java „gebandjird” heeft.

Het schijnt, dat hier, in 't Salatigasche, nu reeds armoede heerscht, tengevolge van de bandjir en vele andere ongelukken.

Bloedige relletjes.

Volgens de „Preangerbode” vonden op Pasar Baroe te Bandoeng bloedige relletjes plaats tusschen twee Chineesche kongsijs. Verschillende Chineezers werden gewond, waaronder twee levensgevaarlijk.

De politie was spoedig ter plaatse, waarna de rust her-

Tram rijdend door het hooge water.

stelde. Den volgenden morgen vonden opnieuw relletjes plaats. De politie nam toen krachtiger maatregelen ter onderdrukking. 15 Personen werden gearresteerd; de gewonden in het hospitaal opgenomen.

PERRY & CO.

Dekstoelen
Hut
Mail } **koffers**
Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT 20.

Chineesche Zaken.

In „De Jayabode” lezen wij:

Met de Jayabode is van de Oostkust vertrokken de heer A. G. de Bruin, ambtenaar voor Chineesche Zaken van de Deli Maatschappij. Een twintig jaar geleden is de heer De Bruin zijn loopbaan begonnen als ambtenaar voor Chineesche zaken der Regeering. Ter Oostkust geplaatst, heeft hij hier indertijd het geheele Rhenrev-onderzoek en de instelling der arbeids-inspectie meegemaakt, waarna hij uit Gouvernementsdienst in het particuliere is overgegaan. Desniettegenstaande bleef de heer De Bruin, als de „Deli Crt.” goed geïnformeerd is, toch de man, wiens advies ook door het bestuur nog gaarne werd ingewonnen, naast dat van de Chineesche hoofden, terwijl ook bij speciaal Chineesche geschillen, door Raad van Justitie en Landraad gaarne zijn oordeel werd gevraagd.

De heer de Bruin maakt van daar een reis door China, zoover de revolutie hem dat toelaat. Volgens de laatste berichten zou daartegen geen bezwaar bestaan, daar de troebelen alleen in de Zuidelijke provincies heerschen. Te Peking denkt hij eenigen tijd te verblijven voor de studie van het Peking-Chineesch, om daarna in Holland het derde deel van zijn werk over de Chineesche taal af te werken. In Sinologenkringen is dat werk met zeer veel waardeering ontvangen.

Naar we in de Delibliden lezen, zal de Deli Maatschappij, mei het oog op de veranderde omstandigheden, de functie van adviseur voorloopi; onvervuld laten.

Het zou trouwens de vraag zijn of daarvoor op het oogenblik geschikte kandidaten te vinden zouden zijn.

Wanneer daar echter geen Europeaan ter Oostkust verblijft, die geheel op de hoogte is van de toestanden onder de Chineezzen, dan lijkt ons de tijd gekomen, dat de Regeering daar een ambtenaar voor Chineesche Zaken plaatst, die op de hoogte blijft van wat er rondgaat onder de Chineesche medeburgers.

Knevelarijen.

Men schrijft uit Modjokerto:

Men is tot de ontdekking gekomen, dat er onder de dessahoofden alhier nog vele zijn te vinden, die zich aan knevelarijen schuldig maken.

Het is een feit, dat sommige dessahoofden „de orang tani's” dwingen geld te leenen bij de dessabanken, hoewel deze geen geld noodig hebben. Doch de loerabs ontvangen dan het geld en verdobbelen het. Op deze manier weten zij zich geld te verschaffen, waardoor de achterstand begrijpelijkerwijze groot is, daar de „orang tani's”, die gedwongen zijn 't geld te leenen, natuurlijk niet willen betalen.

Onlangs liet de mantri loemboeng van Modjokerto de achterstallige schuldenaars van de dessa-banken Sidomoelio, Djagalan en Soeranatan bijeen komen en vroeg hen naar de reden, waarom ze niet wilden betalen. Ongeveer 80 personen vertelden hem, hoe de zaak in elkaar zat, namelijk, dat de loerabs 't geld in ontvangst hadden genomen en 't niet aan de rechtzittenden gaven.

Volgens de opgave is op deze wijze een bedrag van meer dan f 450 in de zakken van de loerabs van de bovengenoemde dessa's verdwenen.

Eene nieuwe Inlandsche school.

Machtiging is verleend tot het oprichten van eene Inlandsche school der 2de klasse te Pakan Rabaä (ten rechte Kota Ketjil), in de afdeeling Agam der residentie Sumatra's Westkust.

Door de Regeering is besloten bij den bouw van scholen geen rekening meer te houden met de bestemming, d.w.z. dat een zelfde model gevolgd zal worden bij den bouw van Hollandsche scholen, Hollandsch-Inlandsche (Inlandsche scholen der 1ste klasse) en Hollandsch-Chineesche scholen.

Het Heilsleger.

Voor het loopende jaar koestert de heer de Groot, commandant van het Leger des Heils voor Ned.-Indië, de volgende plannen:

- Bouw Leprozen-Kolonie te Lombok en Bali.
- Bouw en Beheer Leprozen-Kolonie te Palembang.
- Beheer van de Leprozen-kolonie van het Oranje-Kruis op een eiland bij Batavia.
- Bouw Hoofdkwartier voor Ned. Indië te Bandoeng.
- Bouw Kinderhuis te Bandoeng.
- Bouw Hulp-Ziekenhuis te Pelantongan.
- Bouw Hulp-Ziekenhuis te Sapoeran.
- Bouw Hulp-Ziekenhuis te Rogomoeljo.

Een uitgebreid program, waarvoor aller steun en medewerking noodig is.

Een nuttig Fonds.

Op 5 April j.l. is te Leiden de jaarvergadering gehouden van de Vereeniging „Het Kolff-fonds”.

Dit fonds stelt zich ten doel tegen zeer matige rente, jongelui van Indischen huize voorschotten tot een maximum van f 500.— ter leen te verstrekken, met zeer gemakkelijke afbetaling, indien blijkt, dat de aanvrager voor uitrustingskosten b.v. aan zoodanig voorschot behoefte heeft en daarin niet op andere wijze, bijv. door de familie, kan worden voorzien.

De toestand der kas is gunstig, terwijl uit het regelmatig terugvloeien der voorschotten bleek, dat de hulp, door het fonds verstrekt, wordt op prijs gesteld.

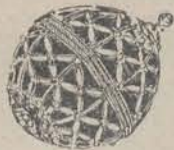
Slechts eenmaal behoefde in 1915 een borg te worden aangesproken.

Wij vestigen gaarne de aandacht op dit fonds: aan-

vragen om hulp zijn te richten aan den secretaris-penningmeester, den heer P. E. Schotel, gepensioneerd O.-l. Ambtenaar, Rapenburg 50 te Leiden.

Tentoonstelling van Ind. Sieraden en Kleeding.

Van 25 April tot 6 Mei a.s. zal in het Rijks Ethnographisch Museum (Hoogewoerd) te Leiden een type tentoonstelling worden gehouden van Indische sieraden en

Gouden Amberbol, omsluiting van Java.

kleeding, die dagelijks behalve des Zondags van 10 tot 4 uur zal geopend zijn.

Deze tentoonstelling, die gehouden wordt in aansluiting met den thans in gang zijnden Indischen cursus in Leiden, heeft ten doel typen van Indische sieraden en kleeding te doen zien.

Gezien de overvloed van materiaal in het Leidsch Museum, moest men zich tot een keuze uit den voorraad bepalen. De aanwezige typen zijn echter wel voldoende om

Gedreven Armring van de Bataks.

een volledig beeld van sieraden en kleeding, die in Indië voorkomen, te geven.

Suriname.

Met bekwapen spoed heeft de Tweede Kamer verslag (geldend voor eindverslag) uitgebracht nopens het wetsontwerp tot goedkeuring van het 30 September 1915 te Parijs tusschen Nederland en Frankrijk gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen Suriname en Fransch Guiana over een gedeelte der Marowijne-rivier. Vrij algemeen gaf men zijn ingenomenheid met dit verdrag te kennen, al waren er ook leden, die uit de Memorie van Toelichting den indruk hadden gekregen, dat in de onderhandelingen, die aan het sluiten van het verdrag zijn voorafgegaan, wel in zeer ruime mate is tegemoet gekomen aan de verlangens van Fransche zijde gesteld. Men was met de regeering van meening, dat de getroffen regeling beter is dan die, in 1905 ontworpen, waarvan in de Memorie van Toelichting melding wordt gemaakt. Dat het verdrag een deel der grensquaestie ongeregeld laat, werd vrij algemeen betreurd, al kon men medegaan met de opvatting van de regeering, dat er geen reden bestond met het sluiten van een verdrag te wachten, tot dat over de geheele linie overeenstemming zou zijn bereikt. De regeering verklaart voornemens te zijn, de onderhandelingen over een verdrag betreffende den boven- en den benedenloop der grensrivier voort te zetten, welk voornemen trouwens ook in de beweegreden van het verdrag is uitgedrukt. Vele leden wenschten met betrekking tot dit punt er bij de regeering op aan te dringen, met voortvarendheid en met kracht naar dit doel te streven. Het is in hooge mate wenschelijk, dat de bestaande onzekerheid betreffende de grens eerlang geheel worde opgeheven, vóórdát daaruit moeilijkheden voortvloeien.

Bij de artikelen verschillende opmerkingen en vragen. Ad art. 3 wordt opgemerkt: „De baggerconcessies zullen door de beide Regeeringen van de kolonie Suriname en van Fransch Guiana gezamenlijk worden verleend. Enkele leden spraken twijfel uit of dit punt wel voldoende is geregeld; of met name niet bepalingen gewenscht zijn betreffende de mate, waarin de regeeringen verplicht zijn, ten deze hun medewerking te verleenen. Hebben, zoo vroegen zij, ten deze reeds onderhandelingen plaats gevonden ter verzekering, dat de Regeeringen bij de uitvoering van deze bepaling elkaar zullen verstaan en dat bevoorrechtiging of benadeeling is uitgesloten?”

Bij nota heeft de Regeering in de vertaling van het verdrag het woord „jagen”, waarover wij het in ons nummer van 6 April hadden, veranderd in „voorttrekken”. Hieromtrent vraagt het verslag: „Is het de bedoeling met dit woord een ander begrip dan „jagen” uit te drukken, misschien het voorttrekken door een boot, d.i. het sleepen?” Opgemerkt worde dat van „jagen van vaartuigen” in de Nederlandsche beteekenis, geen sprake kan wezen in de Marowijne, en dat sleepen door stoom- of motorboten slechts mogelijk is over een klein deel van het riviervak, dat in het verdrag bedoeld is, n.l. tot bij de Armina-stroomversnellingen, zooals ook aangeduid is in de bij het wetsontwerp gevoegde kaart.

Ten slotte vertrouwt de commissie van rapporteurs, dat de Regeering bereid zal zijn schriftelijk te antwoorden op het verslag.

* * *

Ruim 20 jaren geleden werd uit Suriname aan de Regeering het verzoek gedaan om de wet op het lager

Une demoiselle Suisse,

cherche place auprès d'enfants dans famille partant pour les Indes ou y étant déjà.

Adresser offres lettre N. au bureau du Journal, Nobelstraat 20, La Haye.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPE STRAAT 11
SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELEN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie.

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur **F. TIJMSMA.**

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit **GUMMIHAKKEN.** Schoenmaker, Diverse soorten **CREAMS, VETERS, enz.**
Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor **billijke prijzen SOLIED en NET WERK.**
Vlugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald en thuisbezorgd.

N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

G. ED. BORST

Vlamingstraat 23-25-27

DEN HAAG.

Het bekende adres voor

**HEEREN
MODE
ARTIKELEN**

onderwijs zoodanig te wijzigen, dat de tweejarige werkzaamheid als onderwijzer, welke vereischt wordt om het hoofdonderwijzersexamen af te leggen, ook in Suriname kon worden doorgebracht. Men was zeer bescheiden en vroeg niet meer dan dat. Geen gelijkstelling van akten. Men een verkorting van de stage, zou men reeds tevreden geweest zijn. Surinaamsche onderwijzers, die met verlof hier te lande vertoefden, konden dan zich hun verloftijd ten nutte maken om na de onderwijzersakte te hebben verkregen, zich voor het hoofdonderwijzersexamen te bekwamen, als de stage maar minder dan 2 jaar was.

Vooraf werd de verkorting van de stage wenschelijk, toen, eenige jaren geleden, de maximum duur van het buitenlandsch verlof werd verkort. Maar of opvolgende Gouverneurs en Ministers van Koloniën al op deze onbeduidende wetswijziging aandrongen, de Ministers van Binnenlandsche Zaken waren niet te vernurwen. Ook niet nadat bij de wet van 3 Juni 1905 bepaald was dat de bedoelde tweejarige werkzaamheid ook in Nederlandsch Oost-Indië kon worden doorgebracht.

Eindelijk is er een Minister van Binnenlandsche Zaken gevonden, die de noodige aandacht aan de zaak heeft willen schenken en nu is er een oplossing voorgesteld zoo afdoende als de Surinaamsche (en Curaçaosche) onderwijzers niet hebben durven droomen. Die oplossing is te vinden in het onder dagteekening van 3 April ingediende wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de wet tot regeling van het lager onderwijs. In de Memorie van Toelichting, die aangenaam aandoet door den ruimen geest waarvan zij getuigenis aflegt, lezen wij:

„In overeenstemming met het gevoelen van den minister van Koloniën is de minister van Binnenlandsche Zaken van meening, dat er alle reden is aan deze wenschen tegemoet te komen, niet alleen omdat daarmee aan een billijk verlangen van de daarbij betrokken personen wordt voldaan, maar ook omdat de onderwijsbelangen in de Koloniën en bezittingen er mede worden gebaat.”

Art. II van het ontwerp luidt:

„Artikel 89, tweede lid, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt:

„2. Door Ons wordt bij besluit, den Raad van State gehoord, aangewezen, welke in de koloniën en bezittingen afgegeven akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs — voor zoover die zijn verkregen wegens het met goed gevolg afleggen van examens, afgenomen met gelijke of ongeveer gelijke eischen en, zooveel doenlijk, volgens dezelfde regelen als voor die examens in Nederland volgens deze wet zijn vastgesteld — worden gelijk gesteld met de overeenkomstige akten, die in Nederland worden uitgereikt.”

Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat, in afwijking van de regeling van 1896, deze vorm gekozen is ter voorkoming van de moeilijkheid, dat of de koloniale wetgever in zijne onderwijsverordeningen al te zeer gebonden zou zijn aan de regeling, welke in het moederland bestaat, of wel dat de Nederlandsche onderwijswetgeving wijziging zou behoeven zoodra een daarin vermeld stelsel in de betrokken kolonie zou zijn verlaten.

„Met gelijke of ongeveer gelijke eischen”. De toelichting luidt.

„De bedoeling is, dat de gelijkstelling niet zal behoeven af te stuiten op een gering verschil in de omschrijving der examenprogramma's hier te lande en in de koloniën of bezittingen, mits zij maar als gelijkwaardig kunnen worden beschouwd.”

Een eeresalut aan de Regeering voor deze wetswijziging, die aan een lang gekoesterden wensch van de Surinaamsche onderwijzers tegemoet komt. Als de gelijkstelling der akten tot gevolg zou hebben, dat de onderwijzers die hier komen om het examen voor de hoofdkate te doen, geen kennis zouden maken met Nederlandsche scholen — met goede wel te verstaan, want niet allen zijn beter dan de Surinaamsche — dan zou dit de keerzijde van de medaille wezen. Wij vertrouwen evenwel dat die onderwijzers zullen beseffen, dat het werken gedurende eenigen tijd aan een Nederlandsche school hun praktische geschiktheid verhoogt en dus aan het onderwijs in Suriname ten goede komt.

De gelijkstelling der onderwijzersakten maakt de tijdelijke aanstelling aan een school hier te lande mogelijk, en het koloniaal bestuur kan maatregelen beramen om de werkzaamheid aan Nederlandsche scholen van gouvernements-onderwijzers, die buitenlandsch verlof krijgen, te bevorderen. Waarom anders niet in de kolonie zelf het examen voor den In rang gedaan, die volgens de Surinaamsche onderwijsverordening gelijkwaardig is met de hoofdkate? De meening, die bij velen in Suriname schijnt te bestaan, dat het examen voor deze akte gemakkelijker is dan dat voor den eersten rang, berust op dwaling. Wel is hier de gelegenheid om opgeleid te worden natuurlijk ruimer.

* * *

In het nummer van 16 Februari van het te Paramaribo verschijnende blad „Het Onderwijs”, wijst de heer O'Ferrall op het gevaar van schoolbibliotheken, in verband met de omstandigheid, dat de creolen-bevolking niet aan besmetting geloofd. Wij meenen te weten, dat toen in 1887 de eerste openbare school voor uitgebreid lager onderwijs te Paramaribo werd opgericht, daaraan een schoolbibliotheek werd verbonden, die men liet verlopen, nadat gebleken was, dat de uitgeleende boeken in handen van leprozen kwamen. Op dien grond achten wij schoolbibliotheken in de kolonie nog steeds een gevaar.

Pisangsap tegen slangengift.

Dr. Donald Obeysekerke heeft te Colombo — blijkens een aan „Lancet” ontleende mededeeling in het „T. v. G.” — in tegenwoordigheid van een aantal geneeskundigen een hond en een haan door een brislang laten bijten

Man met slang.

en de dieren daarna een flinke hoeveelheid versch geperst sap van jonge pisangboomen (plantain juice) laten drinken. De hond, die reeds enkele minuten na de verwonding geheel flauw was geworden, stond een half uur na het gebruik van een kopje sap weer op de pooten. Ook de haan herstelde.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Ernstige vraagstukken. Uit een brief van Soerio Koesoemo aan R. A. Tina Syraningrat, ontleent „De Voorpost” volgende: „Ernstige vraagstukken, in verband met onzen Mohamedaanschen godsdienst, houden mij bezig. Hoe zou ik mijne broeders toch kunnen overtuigen, dat godsdienst van onwaarde is, zoolang deze de mogelijkheid van oorlogvoeren niet volkomen uitsluit? Als de godsdienst van Christus, die liefde predikt, een volksmoord op groote schaal niet kan belletten, hoeveel te erger moet het dan gaan met den godsdienst van Mohamed, die zelfs van een „heiligen oorlog” spreekt? Vroeg of laat komen wij zeker in botsing met het Mongoolsche ras. De profetie van Djojobojo kan mij niet uit het hoofd gepraat worden. Ik acht een oorlog met een onzer naburen veel waarschijnlijker dan een daadwerkelijken oorlog tegen het Nederlandsch gezag. — Hierin wordt ik gesterkt door het feit, dat men het noodig heeft geacht een in de diplomatie doorkneed persoon op den troon van Buitenzorg te plaatsen, niettegenstaande deze van ons land, ik bedoel meer: ons volkskarakter — niets afweet, zijn kennis daarvan misschien zal moeten opdoen uit de „voorlichtende” Indische pers. In dat geval zal het er treurig voor ons uitzien. De Indische pers toch, die het Hollandsch publiek moest voorlichten, geeft van onze eigenschappen zulk een scheeve voorstelling, dat wij ons eigen beeld daarin niet herkennen. Zij faalt volkomen in het wedergeven van het karakter van den Javanen. Kan het ook anders? Degene, die eerlijk genoeg is om zijn onmacht in deze te erkennen, zegt het treffend juist: „De Inlander is geheimzinnig.” Ja, zoo is het, maar ofschoon dit een stap is in de goede richting, brengt 't ons geen stap verder.

Doch ik dwaal af. Ik had het niet willen hebben over onze karaktereigenschappen, maar over onzen godsdienst. Ik begin van voren af aan: De godsdienst is van geen waarde, zoolang deze de mogelijkheid van oorlogvoeren niet volkomen uitsluit. Er gaat dan ook geen godsdienst boven waarheid. En de waarheid ligt in geen Korans en zeker ook niet in het gezegde, als zou Nabi Mohamad de laatste Nabi zijn, de Nabi „penoetoe”. Wie beweert dit? Nabi Mohamad zelf of zijn volgelingen? Hoe kon Nabi Mohamad zeggen, dat hij de lijst der Nabi's afsloot? Dat zou aanmatigend zijn, zoowel tegenover de hoogste Macht, als tegenover ons denkend Wezen. En als zijn volgelingen het beweren, getuigt het van fanatisme, dat er duimen dik op ligt, en van domheid. Al zou een ziener de toekomst over duizenden, ja miljoenen jaren vooruitzien, toch kan hij niet zeggen: „Ik ben de laatste ziener.” Hoe kan er ooit sprake zijn van „de laatste”, terwijl deze ligt in de Eeuwigheid, in den oneindigen Tijd?

Dessa-schoolbezoek. De nieuwe controleur van Selokaton (Kendal-Semarang) heeft volgens de „Sinar Djawa” een regeling gemaakt ter bevordering van het schoolbezoek op de dessascholen. Er bestond ten deze geen atoeran (regel); de kinderen, meest van landbouwers, kwamen, wanneer zij er toevallig zin in hadden of er heen geranseld werden, maar gingen liever karbouwen hoeden, om wat te verdienen. De meeste ouders geven de voorkeur aan de oude natuuropvoeding boven het geregeld schoolbezoek. Daarom laat het geregeld schoolbezoek, vooral gedurende de maanden, waarin geoogst wordt, veel te wenschen over. Op de vraag van den onderwijzer, waarom zij te laat of niet komen, is het stereotype antwoord: „Ik moet padi oogsten” of „karbouwen hoeden.” Gestrengheid en straffen helpen tegen dit euvel niet. Er is dwang van hooger hand noodig om het schoolbezoek te bevorderen; vandaar, dat de controleur, hierboven be-

WIE HELPT MIJ aan een exemplaar van het uitverkochte werk:

Eerste proeve van een Balineesch-Hollandsch Woordenboek door R. VAN ECK, Utrecht 1876.

C. LEKKERKERKER,

Archivaris van het Bali-Instituut,

Witte Singel 92, Leiden.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

Heulstraat 13 Telefoon 2005

Noordeinde 17a Telefoon 6537

.... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs

Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

M. VISSER,

voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken

REPARATIE-INRICHTING.

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU

CARL KOFFLER

BELAST ZICH MET HET SAMENSTELLEN VAN GENEALOGIEËN, BIJENBRENGEN DER BENODIGDE WETTELIJKE STUKKEN VOOR ADELSEKKENNING, INLIJVING &

VERHEFFING, HET OPSPOREN VAN FAMILIEWAPENS EN ZEGELS, ALSMEDE ALLE WERKZAAMHEDEN OP DAT GEBIED IN DEN UITGEBREIDSTEN ZIN.

DEN HAAG-OBRECHTSTR. 181.

Telefoon 7840.

Winkelvereniging H. J. B.

Specialiteit in COMESTIBLES
KOLONIALE WAREN
INDISCHE INGREDIËNTEN
NOACK'S FIJNE VLEESCHWAREN
WIJNEN

van The Continental Bodega-Comp.

Obrechtstraat 198, Telefoon Haag 3641

Obrechtstraat 4, Telefoon Haag 3414

Atjehstraat 68, Telefoon Haag 1437

Stevinstraat 109, Telefoon Schev. 147

1ste Rotterdamse

Maatschappij van Verzekering op het Leven
Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Levensverzekering

in elken vorm.

Hoofdvertegenwoordigster voor Ned. Oost-Indië
Firma COSTER VAN VOORHOUT & Co.
te Soerabaia.

doeld, bevolen heeft, dat de loerah (dessahoofd) eens in de week op de tot zijn ressort behorende school komen moet om de absenties na te gaan. De orang tani moeten dan gedwongen worden, in weerwil van padioogst of karbouwen hoeden, hun kinderen naar school te zenden.

Zendingswerk op de Sangi- en Talaud-eilanden. *)

Talauereezen, die in een bosch-bezig zijn een sloep te maken. Later hebben zij met 50 lieden die sloep naar het strand gesleept.

den. Voldoet de loerah niet aan dezen last, dan heeft de betrokken goeroe (onderwijzer) de opdracht een aanklacht tegen hem in te dienen.

Ook zijn vele ouders volgens de „Pembrita Betawi” huiverig hun kinderen naar de dessaschool te sturen, omdat Inl. jongelieden, die schrijven en lezen kunnen, de patjol niet meer willen hanteeren. Dit feit kan met namen en cijfers aangetoond worden, schrijft 't blad. Van de school te Soreang b.v. kwamen onlangs 18 gediplomeerde leerlingen. Niet één van hen ging naar zijn dessa in het landbouwbedrijf terug; zij verkozen in dienst te komen bij het onderwijs of op particuliere ondernemingen. Enkelen hunner zijn nog zoekende naar een dergelijke betrekking.

Achteruitstelling. De „Persoekoetoean” beweert, dat Ambon in den laatsten tijd op onderwijsgebied bij Java ten achter wordt gesteld, z.i. wordt Java meer en meer Europeesch, een tweede Nederland gelijk. Ambon daarentegen is en blijft een koloniale bezitting. En waarom?

Groot Nederland. Bij gelegenheid van de opening der Javaansche meisjesschool te Blitar, hield, volgens de „Oetoesan Hindia”, de afgevaardigde van de Centrale S. I. een rede, waarin hij o.m. deed uitkomen, dat Kromo, onder alle verdrukking, afpersing, uitzuiging en willekeur, steeds zijn mond gehouden heeft. Nu hij in de 20e eeuw begonnen is te spreken en bij de Regeer-

ing mocht wezen, zijn leven offeren wil. Zoo niet, dan is die z.g. „trouw van den Inlander” niet anders dan een vernisje.

Begin van zelfbestuur. Boedi Oetomo heeft, volgens de „Sinar Djawa”, aan de Regeering te ken-

nen gegeven, dat tot verbetering van het dessa-onderwijs, in de eerste plaats noodig zijn een betere opleiding en een betere bezoldiging van het onderwijzend personeel. De Regeering heeft hierop geantwoord, dat zij reeds geleidelijk in deze richting werkzaam is geweest, maar dat niet uit 't oog verloren moet worden, dat die scholen niet zijn opgericht door het Gouvernement, maar door de dessa's zelf, zij 't ook met geldelijken steun van hooger hand. Deze scholen zijn dus van de dessa's en niet van het Gouvernement; alzoo dienen de dessa's de zaak ler opleiding en bezoldiging zelve te regelen. 't Blad verheugt zich in deze uitspraak, waarin het beginsel wordt erkend, dat de dessa vrij is in de regeling van haar eigen huishouding. Het is z.i. een eerste stap in de richting van zelfbestuur en van een eventueel „Indisch Parlement”. De consequentie brengt nu mede, dat de dessa nu ook vrij moet zijn om op hare scholen zoo noodig Mohamedaansch godsdienstonderwijs te doen geven. Ten deze is 't noodig, dat Boedi Oetomo en Sarikat Islam samengaan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Excelsior. Te Soekaboemi is, zoo schrijft de „Periniagan”, een vereeniging van dien naam opgericht zowel voor Inlanders als Chinezen, die boven de 16 jaar

Een Zangvereniging op Groot-Sangi.

ring gevraagd heeft om recht en bescherming, is men alom in den lande, vooral onder de hooggeplaatsten, opgeschrikt. Zelfs de oppergod is neergedaald om het volk te hooren. Wat baat 't, dat Kromo grond, een woon-erf, vee bezit, wat baten hem onderwijs, bevloeiing, emigratie naar de Lampongs, als ten zijnen opzichte geen rechtszekerheid bestaat? Hij wil staatsburger zijn en niet langer hooren van „Nederland en zijne bezittingen”, wel van „één Groot Nederland”, waarvoor hij zelf, als 't noo-

zijn, met het doel de eensgezindheid onder die beide rassen te bevorderen. De leden moeten dikwijls vriendschappelijk bij elkaar komen en een rein leven leiden. Het ligt tevens in de bedoeling scholen op te richten, waarin de Nederlandsche en Engelsche taal worden onderwezen, zomede het boekhouden, het handelsrekenen, de stenographie, het machineschrijven enz. Er moet ook een bibliotheek worden aangelegd en door verspreiding van geschriften propaganda voor deze zaak gemaakt worden.

BEËEDIGD EXPERT,
Inkoop van Oud-Indische Brillanten,
Paarlen, Juweelen, enz.

N. BLOM,
Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320.
AMSTERDAM.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor,
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

MAISON MEIJER

Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort
TELEFOON 4050. CUISINIER. TELEFOON 4050.

Levering van Dejeuners, Dinners en Soupers.
Koude en Warme Schotels met bijlevering van
Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz.

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf f 0.85

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE NIET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELUK ONDERWIS IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCHIE KERK

58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

M. P. MULLER,

Galileistraat 133 en 129 Valeriusstraat 13
Tel. H 6375 Tel. H 6370

MAGAZIJNEN VAN

Gas- en Electriche Ornamenten,
BADEN EN GEYSERS.

HUPFELD'S FILIAAL

Directie:

DUWAER & NAESSENS

PIANO-, PHONO- en MUZIEKHANDEL

is gevestigd:

's-GRAVENHAGE
Kneuterdijk-Heulstraat,
Tel. No. 27.

AMSTERDAM
Stadhouderskade 19,
Tel. No. 4698.

Blousenmagazijn LA FAYETTE

25 Papestraat - Den Haag

Tel. H. 8966.

BLOUSES - PEIGNOIRS

COSTUUMROKKEN in frotté en linnen.

Indische Uitrustingen.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

*) Beide kiekjes werden ons welwillend in bruikleen afgestaan door den Zendingstudie-Raad te Den Haag.

Een Japansche oproep. Het hoofd van de Japansche gemeente te Padang heeft een telegram uit Tokio ontvangen, mededeelende, dat alle Japansche dienstplichtigen tusschen de 21 en 31 jaar naar Japan worden opgeroepen, niet om te worden ingedeeld bij het leger, doch om zich aan een militaire keuring te onderwerpen. Zij, die zich thans liever aan deze keuring wenschen te onttrekken, kunnen één jaar uitstel verkrijgen. Naar verluidt, zullen nu echter geen der ter kust verblijvende Japansche dienstplichtigen aan dezen oproep voldoen; allen zullen een jaar uitstel vragen. („Sinar Sumatra”).

Bemoeienis ongewenscht. De I. S. D. P. en de locale S. I. te Soerabaja vroegen, volgens de „Pewarta Soerabaja”, vergunning aan het Hoofd van Plaatselijk Bestuur een vergadering in den Stadstuin te houden om te spreken in het belang van de Inlandsche opgezeten en der partikuliere landen aldaar. De assistent-resident had de vergunning daartoe reeds gegeven, doch de resident, die vernemende, verzocht hem de reeds verleende vergunning weer in te trekken. Het doel dezer vergadering was den resident n.l. niet duidelijk, het spreken over een conflict van de landheeren met de opgezetenen vond hij niet noodig; reletjes zouden hiervan het gevolg kunnen zijn. De zaak was bovendien reeds in onderzoek en behandeling bij het bestuur, zoodat bemoeienis van de heeren van de Indische Sociaal-Democratische Partij z.i. in deze niet gewenscht was.

De Saminleer? De „Djawatengah” vestigt de aandacht op de „bloedzuigers-praktijken” der Europeesche landeigenaren in Semarang, ter voorkoming, dat de Saminleer daar ook aanhangers krijgt. „Gescholden wordt er steeds op de Chineezers”, zoo schrijft het blad en stelt daartegenover ten voorbeeld zeker land in Demak, waar de bevolking op de meest humane wijze behandeld wordt door den Chineesch landeigenaar. Volgens „De Locomotief” zou het Inlandsch bestuur te Soerabaja het ontkend hebben, dat de leer van Samin ingang gevonden heeft, en dat de moeilijkheden hierin gelegen zouden zijn, dat de landheeren de gronden door de opgezetenen ontruimd wilden hebben, terwijl deze van meening waren, dat de door hen betaalde belastingen voor het Gouvernement bestemd zijn. De „Warna Warta” zegt, dat men hierin dwaalt en dat ook het bestuur geen goed inzicht in de zaak heeft. Als nu de pranakan Chineezers de Saminleer ook eens gingen toepassen op hunne belastingen en op hunne gronden, zou men hen dan ook willen wijs maken om toch maar te betalen? De landeigenaren — zoo gaat de „Warna Warta” voort — waren wel gedwongen de grondhuur hunner opgezetenen te verhoogen, daar hun verponding door het Gouvernement verhoogd werd. Van één land b.v. is 't bekend, dat de verponding f 18.000 hooger was geworden, terwijl er nog 50 procent voor de gemeente bij zijn gekomen.

Van Vreemde Koloniën.

De oorlog na den oorlog.

Het is niet voor den eersten keer, dat wij het hier hebben over uitingen van een gezette wrok, die in den oorlog niet zijn voldoende en beëindiging wil vinden, doch die, in tegendeel nu al wil verkondigen, dat de vijandschap ook zal en wil voortduren nadat de vrede op papier gesloten zal zijn. Maar wij vinden nu aanleiding om op dit punt terug te komen, in de rede door den heer G. C. Godfrey uitgesproken als voorzitter van de jaarlijksche vergadering van de European Association te Bombay, rede die bij de vergadering groote instemming vond. Hij bracht de uitsluiting en verbanning van de firma's der vijandelijke volken uit Britsch-Indië in herinnering. Daarbij sprak hij de hoop uit, die hij verklaarde met enige zekerheid ook als een verwachting te kunnen weergeven, dat die verbanning ook na

vasten wil gelden, dat deze bestemd is voor de eigen Br. en Ind. huizen, scheepvaartmaatschappijen en banken.

Overal zijn menschen, verklaarde de voorzitter verder, die, om geld te maken, elk patriotisch gevoel terzijde zetten. Dergelijke personen zullen na den oorlog genegen zijn om vijandelijke firma's te doen terugkeeren, als zij daarbij persoonlijk voordeel zien. Maakt de regering in 't moederland of de Indische regering dit niet onmogelijk, hetgeen zij moesten doen, dan ligt 't op den weg van vereenigingen en bonden, zooals de European Association er een is, het als hun taak te beschouwen een sterken hand tusschen Brit en Indië te leggen om dergelijke personen te boycotten en hun pogingen te verijdelen.

Godfrey acht ook geen enkelen zendeling meer toelaatbaar in Indië, die tot een der vijandelijke naties behoort.

Men kan zich de illusie schepen dat dit maar bittere klanken zijn, weergalm van de oorlogsrampen, uitingen van de overspannen zenuwen. Maar wie mee is blijven voelen het voortbestaan van de wrok tusschen Germanen en Galliërs na den in 1870—71 volstreken oorlog, die zal zich toch niet zoo heel gemakkelijk paaien met die illusie. Oorlogen waar het volk buiten gebleven is, willekeurig spel slechts van de staatkunde, die laten weinig volkswrok achter. Japan en Rusland kunnen nu samengaan, na elkander kort geleden bekampt te hebben, maar door den huidige oorlog komen de Duitschers en de Engelschen met niet minder bitterheid tegenover elkander te staan, dan in de laatste 43 jaren vóór den oorlog met de Duitschers en de Franschen het geval was geweest.

Leek 't dat een meer algemeene verbroedering door internationalisme de menschen tot cosmopolieten ging maken, een wereldoorlog werpt blank, bruin, zwart, christen, mohamedaan, hindoe, heiden in schier elk denkbare schakeering dooreen, zóó dooreen dat het te begrijpen is, dat enkelen aan den algemeenen broedermoord denken, die 't vergaan van de wereld moet voorafgaan. En de stemmen, die opgaan uit de haardsteden van hen, die nog achtergebleven zijn, roepen niet om herstel, vragen niet om een vrede, die vrede zal geven tusschen de volkeren. Zij roepen om scherper afscheiding tusschen de volkeren. Zij blijven de nu vijandige volken ook dan vijanden noemen. Zij zien na den oorlog vijandelijke firma's, een vijandelijken handel en zij stellen het zich tot taak dit als een stelsel, als het stelsel voor de toekomst aan te prijzen.

En deze klanken, wij herhalen het, zijn niet alleen en zijn niet het eerst door Godfrey uitgesproken. Zij worden van Engelsche en Fransche zijde, als met wellust, gepropagandeerd. Het zal niet in de macht liggen der diplomaten, die eenmaal de vredesvoorwaarden zullen vaststellen, om hieraan leiding te geven. Een gevestigde nationale wrok wil zich zelf uitleven. Wij voorzien hiervan nog veel ellende over geheel de wereld.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Uitslag prijsvraag Land en Volk van Sumatra.

In het pas verschenen jaarverslag over 1915 der Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam, leest men onder het opschrift „Prijsvragen”:

„Op de uitgeschreven prijsvraag betreffende het onderwerp Land en Volk van Sumatra, kwamen vier antwoorden in. Overeenkomstig het advies van den beoordeelingsraad, als Bijlage VIII aan dit verslag toegevoegd, werd een dezer, ingezonden onder de kenspreuk:

„Door met beleid den boom te snoeien,
Gespaarde vruchten beter groeien”

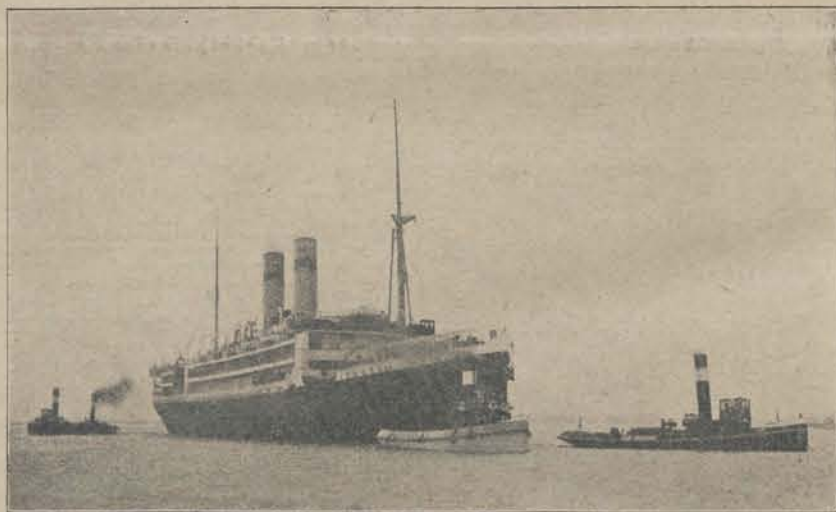
door den Raad van Beheer voorwaardelijk bekroond met de medaille. Bij opening van het naambriefje bleek de schrijver te zijn de heer C. Lekkerkerker, Inspecteur van het Inlandsch onderwijs in Ned.-Indië, met verlof, te Leiden.

Aan het tweede antwoord, ingekomen onder de kenspreuk: Djamilah, „Een volk heeft de heerschers die het verdient”, werd voorwaardelijk een loffelijk getuigschrift toegekend. De schrijver bleek te zijn de heer G. L. Uljée, Controleur B.B. op de bezittingen buiten Java en Madoera.

De beide andere antwoorden kwamen niet voor eene onderscheiding in aanmerking”.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

De Januari-afl. bevat o.m.: Kamers van landbouw in Ned.-Indië. Aanvullingen en verbeteringen, door T. Ottolander. — Een staartje van het in 1914 te Weltevreden gehouden Rubbercongres met Tentoonstelling. — Het Centraal

De getorpedeerde „Tubantia” der Kon. Holl. Lloyd.

den oorlog zou blijven gelden. Maar hij wilde de kans hierop niet alleen laten afhangen van regeringsmaatregelen. Een sociaal ostracisme moet worden toegepast. Alle vroeger gevoel van vriendelijkheid moet terzijde worden gezet, ieder en allen moeten zich vereenigen om het beginsel te huldigen dat de handel van Indië in de handen van Britten en Indiërs zal blijven, geen „Hun” is tot het oprichten van een zaak toelaatbaar. Handel met de vijandelijke landen blijft na den oorlog noodig, omdat grondstoffen voor de Britsch-Indische nijverheid onmisbaar zijn en de voortbrengselen van Indië alle wereldmarkten moeten bereiken. Maar voor de uitoefening van dien handel, zoowel te land als ter zee, moet 't als

Rubberstation te Buitenzorg. — Het productievermogen van den heecheester. — Schadelijke schildmizen voor de koffie. — Cursus en vergaderingen over suikerrietcultuur in 1916. — De regenval op Java. — Revue van tijdschriften.

Klapperolie-bereiding door de Inlandsche bevolking.

Sedert de snelle ontwikkeling van de klapperolie-industrie hier te lande tot grootbedrijf leidde, heeft zich, waar die industrie in normale tijden voor haar afzet grootendeels op de Inlandsche bevolking is aangewezen, meerdere malen de vraag voorgedaan of het voor de bevolking niet voordeliger ware, zelf de benodigde klapperolie te bereiden. De hier-

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten Visch, Vleeschwaren Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Verlofgangers!

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangename neusklank, die het verouderde systeem van machines met safiernaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.

De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”
hoek Gang Passar Baroe/Gang Kleykamp,
BATAVIA.
GRAMOPHONE AGENCY,
38 Gembolongan, SOERABAJA.
HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).
Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY

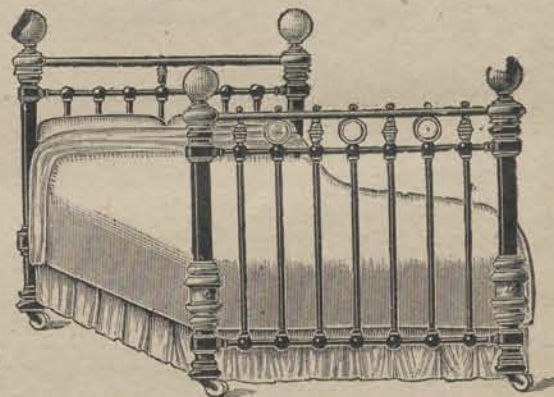
— 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Modemagazijnen

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10.

Prins Hendrikstraat 104-106

Nieuwe afdeling: Blouses

Prima Confectie.

Uitsluitend Prins Hendrikstraat 104

P. KOLE, Drogist.

Valeriusstraat 40

Telef. 5301.
DEN HAAG.

Fred. Hendriklaan 215

Telef. 1776 Z.
SCHEVENINGEN.

BORSTELWERK, SPONZEN, ZEEMLEDER
TOILET-ARTIKELN, EAU DE COLOGNE
ARTIKELN VOOR ZIEKENVERPLEGING
SPECIALITEITS-GENEESMIDDELEN.

Aan beide zaken Personenweegstoel.

onder volgende cijfers geven te dien opzichte misschien eenig licht.

Als gevolg van de primitieve inlandsche bereidingsmethode bevat de perskoek, die bij de bereiding achterblijft (de boengkil), een oliegehalte van 40 pCt., terwijl de boengkil van de oliëfabrieken slechts 10 pCt. bevat.

Copra bezit gemiddeld 62 pCt. olie, zoodat bij het verwerken van 1 pikol copra verkregen wordt:

Bij fabriekmatige bereiding 58 kattie olie.
Bij bereiding volgens inlandsche methode 37 kattie olie of 21 kattie minder.

Is de copraprijs f 14.— per pikol (droog voor export), dan bedraagt de olieprijs gemiddeld f 7.40 per blik van 28 kattie netto of 26½ cent per kattie.

Een pikol copra brengt dan, bij een verkoopprijs van f 14.— bij inlandsche bereiding op:

37 kattie olie à 26½ cent = f 9.80
63 kattie boengkil à 2 cent = f 1.26

f 11.06

Dat is dus bij oliëbereiding een lagere opbrengst van f 2.94, waarbij nog gevoegd dient te worden de bereidingskosten (kosten blik etc.) van ongeveer 1.03 per pikol; het totaal geeft dus een mindere waarde van f 4 p. p.

Voor de bereiding van 1 pikol copra zijn p.l.m. 250 klappers noodig; volgens bovenstaande berekening zou dus de netto opbrengst per klapper ongeveer 1½ cent lager bij olië dan bij coprabereiding zijn. (Korte Berichten, 11 Febr. 1916).

Hindia Poetra.

De 2e aflevering van dit nieuwe maandschrift (uitgave der Indische Vereeniging) is verschenen. Zij opent met een beschouwing van den redacteur over het oordeel dat de pers heeft uitgesproken bij de verschijning der eerste afl. (een oordeel dat op een enkele uitzondering na, alleszins gunstig was). — R. M. Noto Soeroto geeft vervolgens een gedichtje in proza, getiteld: De toovermacht van een paar kindervoeten. — Onder het opschrift „Welke Studie”, wijst A. D. Versteegh er op, dat te weinig Inlandsche studenten de praktische vakken (techniek, landbouw) kiezen, hoewel hij toch ook het nut erkent van het studeeren in het recht, de letteren en de medicijnen. — Over de richting, welke de Hindia Poetra is ingeslagen, artikel Frans Berding, welk artikel beantwoordt wordt door Loekman Djajadiningrat, voorzitter der I. V. — Henri Borel geeft zijn persoonlijke indrukken weer van den „Indischen Kunstavond”, waarover hij niets dan lof heeft. — Overigens bestaat de inhoud dezer afl. uit korte berichtjes en mededeelingen.

Bescherming van Inl. dienstboden in Nederland.

Onder dit opschrift lezen we in bovengenoemd Nr. der Hindia Poetra:

„Naar wij vernemen, wordt, naar aanleiding van verschillende bekend geworden gevallen van slechte behandeling door inlandsche bedienden hier te lande ondergaan, door den Minister van Koloniën ernstig overwogen beschermingsmaatregelen, ten behoeve der categorie van personen, in het leven te roepen.

Het wordt inderdaad hoog tijd, dat er in deze richting iets gedaan wordt, want al gelooven wij gaarne, dat het meereendeel der zich hier bevindende baboes en djongos geen reden tot klagen over de door hen ondervonden behandeling heeft, wij weten tevens, dat in enkele gevallen inlanders hier bejegend werden op eene wijze, die doet denken aan de Middeleeuwen, toen de heeren zich met hunne lijfeigenen alles konden veroorloven, wat hun in den zin kwam.

In de 20ste eeuw mag zoo iets in het vrije Nederland toch niet meer mogelijk zijn!”

De Ingenieur in Ned.-Indië.

Het April-Nr. van het Maandblad van de Nederlandse Vereeniging van Ingenieurs, bevat het vervolg en slot van een leerzaam artikel van W. J. W. C. Bakker, getiteld: De positie en het leven van den ingenieur in Nederlandsch-Indië. De beschouwingen van den heer Bakker verdienen gelezen te worden door allen, die nu, dan wel in de toekomst naar Indië willen vertrekken. Een der vele raadgevingen, welke hij den vertrekkende mededeelt, lijkt ons echter minder gelukkig, n.l. wanneer de schr. zegt: „Lees voor ge naar Indië gaat eenige boeken over land en volk en niet alleen „de Max Havelaar” van Multatuli, maar ook van B. Veth „Het leven in Nederlandsch-Indië” en „Stille kracht” van Louis Couperus”.

Mededeelingen

van wege het Ned. Zendinggenootschap.

Inhoudsopgave van deel 60, 2e stuk: Alfoeren-lead, door H. Kraijer van Aalst. — Nieuw-Guinea als zendingsterrein, door J. Rauws (1. Land en volk, 2. De Pioniers). — Persoonlijke herinneringen betreffende het werk in Midden-Celebes, speciaal Mori, door G. A. J. Beukers. — De kweekschool te Pendolo (1914—15), door Dr. A. C. Kruyt. — Belangrijke verschijnselen op zendingengebied (Imperialisme en zending). — Het Koloniaal onderwijs-congres. — Literatuur-aankondiging.

Lokale Belangen.

In afl. 15 van den 3en jaargang o.a.: Het decentralisatie-verslag 1914—15. — Decentralisatie. — De Indische Raden. — In afl. 16: Havencommissies, door A. S. — De Bijlage van afl. 15 (Mededeeling No. 17) bevat: De gezondheidsdienst, door J. T. Terburgh. — Dr. Terburgh's gezondheidsdiensten, door Mr. B. H. Drijber.

Prof. Dr. Hendrik Paulus Wijsman. †

In Eigen Haard van 15 April geeft Prof. L. van Itallie een levensbeschrijving van Prof. Wijsman († Maart 1916), in leven o.a. Secretaris van het Koloniaal Instituut te Amsterdam. Sprekende over de verwachtingen, welke men koesterde omtrent Prof. W.'s werkzaamheid in het belang van het Instituut, schrijft Prof. I.: „Hij voelde de noodzakelijkheid om uit eigen aanschouwing althans een deel van Insulinde te leeren kennen en ondernaam een studiereis naar Java, Sumatra en de naburige eilanden, van welke hij rijk voorzien aan indrukken en natuurvoorwerpen terugkeerde”.

Orgaan der Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Afl. 4 opent met een korte levensbeschrijving door E. A. Ebbink, van den oud-kapitein H. Th. v. IJsseldijk (onlangs te Kampen overleden). — Van den overigen inhoud noemen wij: De invloed van het huwelijk op het officiers- en het onderofficierscorps. — Verloftaktementen. — Detacheeren bij den topographischen dienst. — Tegen pensioenverzekering. — De opleiding tot genie-officier. — Beoordeelingslijsten van officieren. — Het ledental van de officiersvereeniging. — Raden van onderzoek en raden van appèl.

Indisch Genootschap.

In druk is verschenen het verslag der vergadering van 13 Maart j.l., waarin de heer H. J. E. Wenkebach een voor-

dracht hield over „De Djambi-contracten en hoe nu verder met de aardolie-ontginning in Nederlandsch-Indië”.

De nieuwe Koelie-ordonnantie.

Op verzoek van het dagelijksch bestuur der Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië, heeft de heer J. C. S. Kasteleijn, oud-hoofdadministrateur der Amsterdam-Deli Compagnie, een studie geschreven in verband met de nieuwe koelieordonnantie voor de residentie „Oostkust van Sumatra” van 22 Juli 1915 (Staatsbl. No. 421), welke studie in druk is verschenen.

Weekblad voor Indië.

No. 43 van het Weekbl. voor Indië bevat het portret van den nieuwen gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, W. Frijling, met levensbijzonderheden, door J. K.

Verder een tweetal foto's (met bijschrift) van de middelbare landbouwschool te Buitenzorg, benevens een geïlustreerd artikel over den jongsten watersnood in Indië.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 15: Ned. Afr. der Ned. Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw. (Mededeelingen naar aanleiding der voordracht van Jhr. Sandberg over de Ned.-Ind. Mijnwet). — Mededeelingen van het Proefstation voor Thee, besproken door Dr. A. W. Nanninga. — De suiker-oogst in Britsch-Indië van 1915—16. — Regenval op Java. — Bericht omtrent de Gouv. Kina-onderneming over het 4e kwartaal 1915. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Rubberplantersvereeniging te Bandoeng. — Invoer op Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Koloniaal Tijdschrift.

De April-afl. opent met eene beschouwing (tekst eener voordracht) van den heer J. H. Johan, getiteld „Een en ander omtrent de vrije desa's en de wenschelijkheid harer opheffing”. — De heer A. de Braconier publiceert het eerste gedeelte van een opstel over „The Eurasian-problem” (hetzelfde voor Britsch-Indië, wat wij in onze Oost het Indo-vraagstuk noemen). — De heer H. T. Damsté vervolgt zijne beschouwingen over de geschiedenis van Atjeh. — Het decentralisatie-verslag 1914—15 wordt aan een kritische bespreking onderworpen door den heer W. J. Ketjen, die van oordeel is, dat dit verslag weinig nieuws of belangrijks biedt en dat het gerustelijk eens om de vijf jaar kon worden gepubliceerd. — Mr. J. H. Abendanon geeft een kort overzicht van den stand van het onderwijs in Britsch-Indië (ontleend aan het verslag betreffende de jaren 1913—14). — De rubriek verscheidenheden bevat o.m. een korte beschouwing over den afgetreden landvoogd en over den nieuwen gouverneur van Celebes, den heer W. Frijling. — Overigens de gewone rubrieken: Kroniek. — Persoverzichten. — Vreemde Koloniën. — Uit allerhande bron. — Bibliographie.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Te verwachten vacatures in Nederlandsch-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Voorzitter der Landraden te Klaten en Bojolali [Soerakarta].	2 Mei 1916.	De eventueel met buitenlandisch verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. C. Süthoff.
a. Controleur bij het Binnenl. Bestuur op Java en Madoera.	3 Juli 1916.	Oorzaak: Verzoek om buitenlandisch verlof van den titularis J. W. Meijer Ranneft.
b. Secretaris der residentie Cheribon.	3 Juli 1916.	Verzoek om buitenlandisch verlof van den titularis J. H. B. Kuneman.
Assistent-Resident van Ceram [residentie Ambon].	4 Mei 1916.	Verzoek om buitenlandisch verlof van den titularis L. C. Ouwering.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

De Secretaris van het Hoofdbestuur, de heer E. F. GROOSS, heeft, na het verstrijken van het hem verleend verlof, zijne functie *weder aanvaard*.

Op *Zaterdag 29 April a.s., 8 uur n.m.* zal in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt, Den Haag, een **BIJEENKOMST** worden gehouden, waarin de heer Dr. H. J. LOVINK, eenige mededeelingen zal doen over getroffen en nader te treffen maatregelen in het belang van de *Inlandsche Nijverheid*.

VERGADERING VAN HET HOOFDBESTUUR op *Zaterdag 29 April 1916*, om 2 uur n.m., Laan van Meerdervoort 187, 's-Gravenhage.

Agenda.

1. Notulen (afgedrukt in het K. W. van 11 November 1915 No. 46; ten einde voorlezing te vermijden, wordt den leden verzocht de notulen vooraf te willen doorlezen).
2. Verkiezing van een 2en Secretaris en een 2en Penningmeester.
3. Voordracht aan de aanstaande Algemeene Vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur, wegens periodiek aftreden.
4. Vaststelling van den datum, waarop de aanstaande Algemeene Vergadering zal worden gehouden.
5. Rekening en verantwoording en begroting.
6. Goedkeuring op de aanvulling der Studie-Commissie en West-Ind. Commissie.
7. Nader voorstel van de afdeling Arnhem tot uitbreiding harer grenzen.
8. Voorstel van de afdeling Apeldoorn tot wijziging van de artikelen 5 en 13 der Statuten en goedkeuring van haar nieuwe huishoudelijke reglement, vastgesteld in haar Alg.: Vergadering van 28 Februari j.l.
9. Mededeelingen omtrent het Arbeidsbureau, den Inlichtingendienst en de Studie-Commissie.
10. Het Koloniaal Weekblad.
11. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
12. Rondvraag.

G. J. EENINK.
In- en Verkoop van Antieke Meubelen.
Specialiteit in het vervaardigen van
IMITATIE-Antieke Meubelen.
Fabriek: **DEN HAAG 5 Heerenstraat 5.** Magazijn:
Bonistraat 2, DEN HAAG 5 Heerenstraat 5.
bij de Malakkastraat, MEUBELMAKERIJ.

HOOGERE BURGERSCHOOL
5-jarige cursus
met voorbereidingsklassen.
VOORSCHOTEN.

Bij schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 25 Juni 1906, is het **INSTITUUT WULLINGS** erkend als een H. B. S. 5-j. c.

Kost- en Schoolgeld f 950.-/f 1250.-.

Uitslag 1915:
13 Adsp. Eindexamen H.B.S. 5-j. c.;
1 „ voor de Cadettenschool (O.I.L.);
1 „ „ „ Kweekschool v/d Zeevaart.

Tot heden slaagden:
98 Adsp. Eindexamen H. B. S. 5-j. c.
19 „ Kon. Mil. Acad.;
19 „ Cadettenschool;
17 „ Adelborst;
24 „ Cand. O.I. Ambt.; Zeevaart- en Machinistenscholen, enz.

De Directeur:
H. WULLINGS.
VOORSCHOTEN, November 1915.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

::: Safe-Inrichting. :::

J. C. NIEUWSTRATEN,
Juwelier.
Magazijn van Gouden en Zilveren Werken.
Eigen Atelier ook voor reparatiën.
PIET HEINSTRAT 128, o. d. Zoutmanstr.

ERNEST CASSUTTO & A. KERVEL
TANDARTSEN,
FREDERIK HENDRIKLAAN 45.
Telefoon: Scheveningen 122.
Spreekuur van **1 tot 3** (behalve Zondags).

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, WEIMARSTRAAT 16a bij de Suezkade, DEN HAAG.
 Levering van abonnementen op alle Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften en Modeplaten.
 ADVERTENTIE-BUREAU.
 Groote keuze Geïllustreerde Briefkaarten.
 LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen (De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

Meisjesschool voor L.O. en M.U.L.O. der Vereeniging „Van Speijkschool”
VAN SPEJKSTRAAT 34.

Paaschvacantie tot 2 Mei.

Inschrijving van leerlingen voor den nieuwen cursus elken Maandag- en Vrijdagmiddag van 2-4 bij

de Directrice: G. W. RUINEN.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admisse examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100, 's-Gravenhage,	{ Javaansch,
Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden	{ Javaansch,
Maleisch,
Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis, Utrecht,	{ Maleisch,
Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West:
- De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÛS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
- De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
 Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten
- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

TELEFOON H 7057
C. P. A. NICOLAÏ
 Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN
 Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.
Dunklerstraat 33 hoek Valeriusstraat.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”.
 Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.
 Gunstig gelegen in het midden der stad.
 Lift — Electricch Licht — Centrale Verwarming.
 80 Kamers en Salons.
 PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
 J. DEN HARTOG.
 gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „f 8.- „ „ „ f 80.- „ „
 REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
 Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Regulateurs, Westminster Carillons
 met speelwerk. - Speciaal voor Indië.
GROOTSTE SORTEERING. LAAGSTE PRIJZEN
 Goedkoopst adres voor Waltham en Zenith Horloges.
 Armband Horloges voor Heer en Dame.
J. A. J. REMMERS, Molenstraat 35
 t/o de Oude Molstraat. ZIE ÉTALAGE.

VERKOOPHUIS
 GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
 Tramhalte 7 en 13 DEN HAAG
 halte Valeriusstraat
 Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. —
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
 van 10 tot 4 uur.

DORDTSCHER BANK
 'S-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
 behandelt alle Bankzaken.

J. B. HEIJDEMAN,
 CONFISEUR. - PATISSIER.
 Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.
 Speciaal adres
Zoute Krakelingen.

Marque Déposée „**AU-CONDOR**”
 LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.
FRED. MOMMAERTS-DEGELLER
 Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité
 Exportation Importation
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Telefoon 3364. **FA LOUIS RETÈL**, Telefoon 3364.

Koloniale Waren en Comestibles.

Delicatessenhandel.

Oudste en meest bekende adres in Duinoord en Zorgvliet.

Prima kwaliteit, concurrerende prijzen.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

GEBR. ALES,

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.

COMPLETE UITZETTEN.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90Noordeinde 6, **BERNARD DRABBE** DEN HAAG
over de Plaats TELEFOON 2162

SPECIALITEIT UITZETTEN, LUIERMANDEN

.....EN INDISCHE UITRUSTINGEN.....

in alle prijzen, van de eenvoudigste tot de fijnste.

FIJNE BATIST LINGERIE'S, OOK NAAR MAAT OF EIGEN MODEL. Catalogus en opgaven met prijsberekening gratis. Zichtzendingen. Pasmodellen. — Uitgebreide sortering LINNEN TAFEL-, HUISHOUD- EN BEDBENODIGDHEDEN. Matige prijzen.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

KINDERARTIKELLEN

ZOMER

SCHOOLJURKEN
HOEDEN
KOUSEN
MANTELS**Brengt een bezoek aan BOEATAN**

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.Grand Salon de Rafraîchissements **NOORDEINDE 44,**Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.**Dames- en Kinderkleding**
naar maat.Alle genres DAG- en AVONDKLEEDING
met en zonder stofleveringBeleefd aanbevelend, **JOHA v. d. VELDE**,
Jac. Gillisstr. 29 bij Stadh. plein. - Den Haag.**J. v. MOORSEL**

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUISin: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.**Sigarenhandel D. NIEUWSTRATEN**Zoutmanstraat 2A hoek Witte de Withstraat
Telefoon Haag 4057

Magazijn 1ste Klasse.

Speciaal ingericht voor verzending naar de Tropen
GROOTE SORTERING SIGARETTEN.

Drukkerij ten Hagen

 levert tegen billijken
prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.**WISBRUN & LIFFMANN.**

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELLEN.

VAN SEVENTER & PALUDANUS

KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38 - Telefoon 4214

Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
naar maat van f 35.—

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

CHR. J. P. HARINCK-NaaimachinehandelWaldeck-Pyrmontkade 57, Den Haag
Telegr. adres: HARINCKMACHINE HAAG
A. B. C. Code 4 & 5 U. G.

Verkoophuizen in Indië: Bandoeng-Soerabaia

Engros-Detail. Import-Export.
Gratis Verpakking voor Indië.